

Ik kon thans met voldoening mijn werk op Rozenburg voorloopig als afgedaan beschouwen. Aan de beurt kwam nu het eiland Schouwen, waarheen ik in het laatst van Juni voor twee dagen zou gaan, hoofdzakelijk met het doel om te trachten op de bekende inlagen bij Kerkwerf kapmeeuwen en groote sterns voor de lens te krijgen en tot zelf contactmaken te dwingen.

Dordrecht.

Dr. C. EYKMAN.

(Wordt vervolgd).

NIJMEEGSCHE VOGELS IN 1918.

(Broedseizoen).

E zachte lente van dit jaar was oorzaak, dat de vogels, die 't vorige jaar zoo bar laat aan hun nesten begonnen, nu ver voor hun gemiddelden datum hun eerste eieren legden. Daardoor ook komt het gedeeltelijk, dat we dezen zomer een 140 nesten meer vonden dan in den vorigen. Duidelijk was het te merken hoe sommige soorten vermeerderd waren. De goudhaantjes b. v., die in de lente 1917 in zoo minimale hoeveelheden doortrokken en waarvan er in dat jaar misschien twee paren in ons terrein gebroed hebben, waren nu weer tamelijk algemeen in de sparrengroepen. Dezen herfst lieten ze zich weer overal zien. Ik geloof dat ik gerust zeggen kan dat elke tuin, zelfs in de stad, nu door hen enkele keeren bezocht is. De koolmees heeft zich ook prachtig hersteld en 't pimpeltje niet minder. Gek genoeg bleef het zwartkopmeezenaantal vrij constant. De merels hebben zich dit jaar weer goed kunnen vermenigvuldigen doordat hun broedseizoen een maand langer duurde. Nog met verscheidene andere soorten was dat 't geval.

Ter vergelijking diene onderstaand lijstje van 't eerste ei:

SOORT:	1917	1918	SOORT:	1917	1918	SOORT:	1917	1918
kraai	20Apr.	11Apr.	koolmees.....	18 Mei	28 Mei	wilde eend....	7Apr.	26 Mrt.
meerkol.....	10 Mei	23 „	zwartkopmees .		9Apr.	koet.....	29 „	20Apr.
spreeuw	2 „	25 „	staartmees.....		2 „	waterhoen....	10 Mei	7 „
vink	17 „	23 „	zanglijster.....	27Apr.	25 Mrt.	kievit.....	24Apr.	10 „
grasmusch....	10 „	±4Mei	merel.....	1 Mei	28 „	vischdief.....	—	13 Mei
braamsluiper...	9 „	2 „	vliegenvanger..	19 „	13 Mei	zwarte stern...	17 Mei	17 „
heggemus....	3 „	6Apr.	spotvogel.....	26 „	25 „	dodaars.....	—	4 „
roodstaart.....	13 „	11 Mei	karekiet.....	21 „	20 „	tortel.....		30 „

De kou van de laatste April- en de eerste Meiweek weerhield de aankomst en het nestelen van eenige soorten. Doch dat was alras weer vergeten. 't Roodstaartje schijnt zich van 't weer niet veel aan te trekken. Vier jaar achtereen vond ik zijn eerste eieren ± 10 Mei. De karekieten beginnen geregeld den 15den Mei aan hun nest te bouwen en na een week ligt het 1e ei er dan in. De datum van 't 1e spotvogelei valt altijd ± 25 Mei, doch dat varieert voor de streken. De heuvelrug is altijd 't eerst, waarschijnlijk omdat daar in die oude vegetatie meer voedsel te vinden is dan in tuinen op louter zandgrond, die wel tien dagen later komen.

De grootere watervogels lieten betrekkelijk lang op hun nesten wachten. Ik schreef dat toe aan den lagen waterstand, waarna de vogels dan was vreezen.

Dit is ook de reden dat we zoo weinig futennesten vonden. De geliefkoosde nestelhoekjes waren onbereikbaar.

Tot begin Augustus vonden we nog geregeld nesten. De laatste in Augustus waren den 1en een *tuinfluiter* met iets bebroede eieren, den 3en een *zanglijster* met vijf versche. Den 15den een *vliegenvanger* met jongen, den 20sten een *leeuwerik* met jongen, den 23sten een *braamsluipertje* met 't zelfde. Houtduiven geef ik hierbij niet aan, die waren er nog genoeg. Den 21sten October sloot een houtduif met groote jongen 't broedseizoen 1918. Over deze laatste nesten weid ik zoo uit om aan te toonen, dat, ook al zitten we hier in 't uiterste Oosten, 't eind van ons broedseizoen geen opvallend groote verschillen vertoont met dat van de duinstreek.

Op nesten, die zich kenmerkten door opvallende verschillen, heb ik dezen zomer bijzonder mijn aandacht gevestigd, vooral nadat de heer Wolda mij zijn evolutietheorieën had uitgelegd. Er waren verscheidene gevallen.

Om te beginnen had een merelnest uit de Meerwijk niet als derden of binnenwand de gewone vezelbekleding, maar was gevoerd met anderhalf dozijn eikenblaren. Een andere, die in een vermolmde knot van een berkenheg bouwde, trok onder in de nap noch vilt- noch derden wand door, maar deponeerde zijn eieren zoo op het aangedrukte molm. Een derde had (bij toeval??) een donkerbruine kippenveer in de binnenvoering. Evenals 't vorig jaar vonden we een lijsternest met tot de helft van de nap — van boven af — doorgetrokken binnenvoering. 't Materiaal was sprietjes en mos, een karakteristiek verschil met merelnestenvoering.

Lijster- of merelnesten in de bramen zijn over het algemeen arm aan klei.

Dit schijnt dan vervangen te worden door een veerkrachtige wortelmasa, waarin de stengels opgenomen zijn. Voorts vonden we in een hollen kastanjeboom een spreuwenest, dat niet alleen den gewonen zijingang, maar bovendien een opening — ± 15 cm. in diameter — van boven had, zoodat je prachtig de eieren zag liggen.

Dit was dus wel een vooruitstrevend spreuwenpaar, want alle andere, die in 't zelfde kastanjebosch nestelden, hadden zich natuurlijk beijverd hun lichte eieren in de donkerste hoekjes van de boomholten te verstoppelen.

Iets van dien aard presteerde ook een vink in een Meerwijksch sparrenlaantje. Haar nest, dat geen 25 Meter boven een tamelijk druk begaan pad zweefde, rustte niet zooals gewoonlijk op een dikken tak of tegen een stam, maar op enkele door spinsel verbonden sparretakjes wel 80 cm. van den dunnen stam. 't Was erg breed, breeder dan elk ander vinkennest dat ik ooit bewonderde, en ondiep, misschien drie vijfde van de gewone diepte. En omdat bij een (physiologisch) raar nest nu eenmaal rare eieren hooren, lagen er vijf lichtblauwe langwerpige bijna vlekkelooze ('t minst nog in de glutineuze laag gevlekt) eieren in.

'n Tweede bewijs voor bovengenoemden regel was een tuinfluiternest, dat met mooie gitzwarte berken (dat zijn 't geloof ik) worteltjes geheel gevoerd is. Er lagen twee roodbevekte eieren in. (Ik meen ergens gelezen te hebben, dat erythrisme bij tuinfluiter niet voorkomt). 't Meest leken ze op roode zwartkoptjes. 't Nest werd helaas vergeven.

Nog een ander zeldzaam nest van dezen vogel was bevestigd in verticale takken en met spinsel gehecht. 't Was de tweede maal dat ik dat nesttype op diezelfde plaats vond.

Dwergeieren vonden we bij roek en gaai. 't Laatste in een legsel van vier, 't eerste heelemaal apart in een groot nest.

'n Zwarte mees nestelde in een bloemenstandaard op „Dekkerswald”. 'n Vliegenvangertje in een lantaarn en een ander vond het wel zoo aardig om eens iets origineels te doen en bouwde daarom zijn nest in een.... klepkooi. Deze hing in een boom vlak bij 't Beeksche raadhuis, en werd om de curiositeit nog al eens vertoond aan belangstellenden door 't er af te haken. Toch vlogen de jongen uit.

Een kraaiennest in de Ooij was gevoerd met kranten, zuiver heelemaal tot den bovenrand toe. 'k Geloof dat de eigenaar ze eerst ook »gefrommeld» had.

Nog andere bijzondere nesten vonden we, maar die zijn verder het vermelden niet waard. Grasmusschennesten (*sylviidae*) met verdroogde legsels vonden we niet. Waarschijnlijk

is dit de schuld van 't weer, dat, in tegenstelling met 't zomerweer van '17, zoo vochtig was.

Lijsters en merels voor de tweede maal nestelend, op hun oude nest vonden we een viertal. De lijster, die 't eerste legde, is er ook bij. Voor de tweede maal lag z'n eerste ei in 't nest den 4den Mei (1ste in 1917: 27 April). Een week er voor waren z'n eerste jongen uitgevlogen.

SOORT :	totaal 1917	totaal 1918	uitgevlogen	onbekend	vergeven	uitgehaald	Zand	Veen	Wei	Klei	SOORT :	totaal 1917	totaal 1918	uitgevlogen	onbekend	vergeven	uitgehaald	Zand	Veen	Wei	Klei
Boschkraai	5	13	6	3		4	6	3	4		Merel	46	68	34	17	3	14	61	1	3	3
roek	3	13	3	8	1	1	1		13		beijster	2									
kauw	4	4	3			1	4				grootte lijster	1	2	1	1			2			
ekster	9	8	5	3			2	4	1	1	kramsvogel	1									
meerkol	14	11	2	7		2	10	1			zanglijster	27	25	13	7	2	3	21	2	2	
spreeuw	10	23	19	2		2	14	8		1	nachtegaal	1	2		1		1	2			
wielewaal		1				1		1			roodborst	3	1	1			1	1			
groenvink	6	6	2	4			3		1	2	gekr. roodstaart	6	8	7		1		8			
putter	1										zwarte roodst.	6	6	6			6				
kneu	3	1		1				1			tapuit	1	1			1	1				
vink	16	16	5	7	3	1	15		1	1	roodborsttapuit	1	1		1			1			
huismusch	3	2	2				2				heggemusch	13	12	5	3	1	3	10		1	1
ringmusch	1	1				1	1				winterkoning	4	7	5	2			5	1	1	
geelgors	2	3	1	1		1	2		1	1	boerenwaluw	7	7	4	3			6	1		
rietgors		2	1	1				1	1		huiswaluw	8	3	2	1			1		2	
kuifleeuwerik . .		2	1	1			2				oeverwaluw	7	9	5	2		2	9			
boomleeuwerik . .		1	1				1				nachtwaluw	1	2		2		2	2			
veldleeuwerik . .		1	1						1		groene specht		1	1					1		
duinpieper	1	1		1			1				koekoek	4	5	2	1		2			5	
boompieper	1	1				1	1				steenuil		2	1			1	1			
graspiëper		2		1	1			2			ransuil	1	1	1			1				
gele kwikstaart .		2	1			1		2			torenvalk	1	2	2				2			
witte kwikstaart .	5	2	1	1			1	1			boomvalk	1									
boomkruiper . . .	1	1	1				1				houtduif	33	43	10	22	2	9	34	2	4	3
boomklever	1	2	2				2				wilde duif		2	2			2				
koolmees	5	10	9	1			8	1	1		tortel	9	5	3	2			3	1		1
pimpel	3	8	8				4	1	3		fazant		4	2	1		1	3	1		
zwarte mees		1					1				patrijs	6	3	2	1			1	1	2	
zwartkopmees . .	7	8	6	1	1		8				reiger		2	2				1	2		
zwerfmees	7	1	1					1			spriet		1				1			1	
staartmees	2	5	3	1			5				waterhoen	6	5	5				3	2		
baardmannetje . .		1				1			1		koet	12	11	7	4			2	9		
grauweklauwier .	4	2	1			1	1			1	kievit	4	10	4	1	1	4	10			
vliegenvanger . .	17	23	17	5		1	23				watersnip	3									
tijftjaf		2	1		1		1	1			grutto		3	2		1			3		
fitis	3	5	3			2	3	2			wulp		1		1			1			
fluit		1	1				1				kokmeeuw	8	2		1		1	2			
spotvogel	5	5	3	2			5				vischdief	14	48	11	29		8	48			
grasmusch	9	14	9	3	1	1	7	4	3		zwarte stern	23	33	9	16		8	6	27		
braamsluiper . . .	7	6	3	1		2	6				wilde eend	10	18	12	1	2	3	11	5	1	
zwartkop	10	5	4		1		5				wintertaling	1	2	1			1	1			1
tuinfluit	29	26	11	9	1	5	19	3	2	2	zomertaling	1									
rietzanger		2				2			2		fuut	10	4	2	2				4		
karekiet	8	10	3	4		3		3	7		geoorde fuut	1	2	1		1		2			
kleine karekiet . .	10	15	4	3		8		2	13		dodaars	4	2	1	1			1			1
boschrietzanger .	2	2	1			1		1	1												
											totaal	492	637	311	195	25	106	348	150	119	20

Het onderzochte gebied valt vrijwel samen met het „Rijk van Nijmegen”. In 't Westen nog iets verder tot in Maas en Waal. Ik verdeel in vier gedeelten naar de grondgesteldheid:

I. *Zand*, de diluviale wig, die zich aan de grens bij Berg en Dal aan den Noordkant en bij den Plasmolen (Mook) aan den Zuidkant tusschen de klei van den Ooypolder Oostelijk en Maas en Waal Westelijk in ons land dringt. 't Bevat den z.g. Kleefsch en heuvelrug, die van 60—96 meter + A.P. ligt. Verder is 't een voortzetting van 't Duitse Reichswald. Er is ongeveer dubbel zooveel naald- als loofhout. En wat geen bosch is, is bouwland of heide.

II. *Veen*. De strook tusschen 't zand en de Maas en Waalsche klei. Er zijn door dennen vastgelegde zandverstuivingen (de Overasseltsche duinen) en stukken heide. Slechts op enkele plaatsen staan nog hoge dennen, daar deze grootendeels in 1910 zijn weggehakt. Dit is de streek van de mooie vennen. 't Zijn bijna alle kleine, behalve 't Wijchensche Ven en 't Wijchensche Meer, die beide veel van 't karakteristiek venachtige verloren hebben. Voorts zijn er eenige boschcomplexen van hoge eiken en vele hectaren prachtig griendhout.

III. *Wei*. De Ooypolder die ingesloten wordt door de Waal en den Kleefsch en heuvelrug. Je vindt er mooie plassen en kolken, soms omzoomd met hectaren riet en ruigt. Natuurlijk staan overal knotwilligen boschjes. Ook zie je er kapotgehakte of kapotgehakt wordende roekenkolonies in hoge peppelbosschen.

IV. *Klei*, 't gedeelte dat naar of op Maas en Waal ligt. Ze is geheel gecultiveerd. Er zijn mooie lanen, een paar hoge gemengde bosschen met zeldzame planten, en verder bouwland dat naar de rivieren toe in weide overgaat. Hierin liggen nog eenige diluviale eilanden. Wijders is 't verpest door de veelvuldige aanwezigheid van buitens en boerderijen en daarmee gepaard gaande nestenroovende boerenjongens.

En nu de resultaten.

Het aantal gelukke of mislukte nesten is procentisch uitgedrukt:

Resultaat:	Totaal 1917	Totaal 1918
Uitgevlogen.....	48 %	49 %
Onbekend	14 %	31 %
Vergeven	8 %	4 %
Uitgehaald.....	30 %	16 %

Al zijn er dit jaar 140 nesten meer gevonden, zoo zijn van lang niet zoo'n groot percentage de uitslagen bekend. Voor 't percentische verschil van de uitgehaalde nesten dit en 't vorig jaar, kan ik wel eenige redenen aangeven, maar die zijn misschien te gewaagd om ze hier te publiceren. Wel heb ik deze twee jaren gemerkt, dat het vinden van nesten van te veel factoren afhangt dan dat mijn lijsten een duidelijk beeld zouden geven omtrent den voor- of achteruitgang van onzen vogelstand. Daar moet je, zooals de heer Wolda 't in zijn ornithologische studies 't noemt, de domicilies van de afzonderlijke vogelparen voor kennen.

Koekoeken vonden we vijf, waarvan drie bij kleine karkiet en twee bij rietzangers, alle in een gebied van geen twintig bunders. De nesten van de hospita's heb ik onder de rubriek uitgehaald gebracht. Van twee ben ik zeker, n.l. twee bij kleine karkieten, dat ze van 't zelfde beest afkomstig zijn. Beide eieren waren volkomen gelijk, zoowel in structuur (die gewoonlijk bij koekoekseieren niet erg verschilt) maar vooral in bevekkings van glutineuze en kalklaag. Ze leken beide precies op grijsbruine vliegenvangerachtige klauwiereieren.

De roekenkolonie in de Ooy is, geloof ik, wel vooruitgegaan. Doordat de eene helft platgekapt is, is ze nu geconcentreerd tot de vroegere linkerhelft waar dit jaar $\pm$ 200 nesten zaten. In de andere kolonies bij 't dorp Ooy zaten respectievelijk 220 en 80 nesten. Andere

in de rivierklei aan den rechter Waaloever ken ik niet. Wel schijnen er bij Bommel aan den overkant nog te zitten. Doch in de wei alleen zaten dus meer dan duizend roeken. Dat de bewegingen van al die verschillende kraaiencolonnies moeilijk te bestudeeren zijn, valt licht te begrijpen, maar interessant is het in hooge mate. Kauwtjes zijn altijd ook van de partij. Bijna zeker weet ik dat ze ertusschen broeden. Die brengen eigenlijk 't meeste leven in de roekenbrouwerij.

In een nieuwe afgraving van den Kleefsch heuvelrug bij Ubbergen waren de oeverzwaluwen in de eerste decade van Mei al aan 't graven. De schoffies van 't „rooie dorp”, een werklidenhuisjes-kolonie aan 't Hengstdal hebben echter herhaaldelijk pogingen aangewend om ze uit te halen. Doordat ik dit jaar een pas had voor de „verboden strook” ben ik ook in de gelegenheid geweest de kolonies in Duitschland, die vlak aan den weg, de grensscheiding liggen, te observeeren. Een ruwe schatting van al onze mij bekende kolonies geeft: Mook: meer dan 500, Plasmolen: ± 25 , Hengstdal (a/d Berg en Dalschen weg): 8, Ubbergen: 15, Beek (achter „de Musschenberg”) 50, tusschen Beek en Wyler: 120 à 150. Tusschen Berg en Dal en Wyler: 100 à 120. Verder nog eenige heel kleine kolonietjes in de Ooy.

De vischdievenkolonie heb ik dit jaar geheel kunnen nagaan. Vandaar dat groote aantal nesten. Denk s.v.p. niet, dat 't vooruitgang is, want ze neemt schrikbarend af. Van de kapmeewen van wie ik vorig jaar in Juni nog acht nesten vond is er nog maar één paar over. En mijn vermoedens, dat er macrura's ook nestelen, worden elk jaar zwaarder.

Zwarte sterntjeskolonies vindt ge bij bosjes. In een grooten Uiterwaardenplas heb ik er wel eens tweehonderd zien bidden boven een riethoekje, waar de nesten bij massa's lagen. Daarin doordringen kun je niet, zeker niet met een boot, zonder tientallen nesten te rammen. Opgeschreven heb ik alleen maar die je passeerde als je zwierf over 't water.

Om voorzichtigheidsredenen zeg ik liever niets van de ligging van m'n zeldzamere nesten. Tot mijn spijt kon ik de beflijsters en den kramsvogel van 't vorig jaar niet terug vinden. Wel heb ik beide soorten dezen zomer in hun broedgebied gezien. Door onze groote stommitieit en onvoorzichtigheid (bij 't bestijgen van het eilandje, waarlangs hij broedt, duwden we z'n nest onder water) is een nest van de geoorde funt met twee eieren vergeven. Gelukkig vonden we tien dagen daarna dat een speelnest ingericht was tot broednest en vijf eieren bevatte.

Besluiten kan ik dit opstel niet zonder even te protesteeren tegen de vernieling en 't bederf van onze mooie vogeloorden.

Stel u voor, 't onland, een met riet en griendhakhout doorwassen vlakte, waar de blauwborstjes zitten, de roodborsttapuiten schetteren er lokkend in de doode toppen, de snor laat er voortdurend z'n geheimzinnig getriller hooren, een rosse koekoek schiet er lachend door de eikenlanen, rallen (hoogstwaarschijnlijk in verscheidene soorten) quieken er langs de slootjes, dat land, een van onze woeste plekjes, wordt binnen een week verkocht om ontgonnen te worden. Net als op andere plaatsen in ons terrein, zal ik zien hoe eerst het mooie hakhout er omgeslagen zal worden, dan hoe de stobben uit de grondbrei worden gehakt, vervolgens zullen er rechte lange slooten in gegraven worden, dan komt de stoomploeg het in reepen snijden, en eindelijk zal 't volgend jaar de nijvere landman er graszaad uitstrooien. En als 't volgend jaar de dozijnen blauwborstjes en snorren, de roodborsttapuiten, de piepers en de rallen er terugkeeren, zullen ze, in plaats van de wildernis die ze verlieten, er een honderden hectaren groot terrein vinden, een vlakte van lange vette veenrepen.

Een ander voorbeeld: 't Ven waar 't geoorde fuutje schuilt, wordt geëxploiteerd om er de politiebonden af te richten. Dat er door die beesten nesten vernield zijn, heb ik geconstateerd, en verscheidene ook. Zijn er nu geen plassen genoeg om Nijmegen, dat daar ons mooiste ven voor gebruikt moet worden. Als jacht wordt er natuurlijk ook al van geprofitteerd.

Op andere terreinen wordt de vogelstand weer gedupeerd. Dat de hooge boomen na dertig of meer jaren groei gekapt worden is natuurlijk en daar is ook heel weinig tegen. Maar dat

wordt hier ook al schromelijk overdreven. En in een van onze mooiste boschcomplexen worden alle roofvogels, van buizerden en raven tot klauwieren toe, uitgemoord door ijverige jachtopzieners.

En het toekomstige Maas en Waal-kanaal is één groote bedreiging voor 't vennenland. Nu reeds laat de Heidemaatschappij vennen leegloopen.

Gaat 't zoo door, dan is binnen vijf en twintig jaar, heel 't rijke Rijk van Nijmegen, waar nog in 1910 de vischarend broedde, waar nog vroeger haviken nestelden, (raven zijn er nu nog), om van andere rariteiten, ook op mycologisch, botanisch, zoölogisch, entomologisch etc. niet te spreken, even saai als zoovele andere bedorven gebieden.

Nijmegen.

Ad. OOMEN.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

BOEKBESPREKING.

PROF. DR. J. VALCKENIER SURINGAR: *Gids van het arboretum der Landbouwhoogeschool te Wageningen*. H. Veenman; 1918; ingenaaid 39 p.p. met illustraties en een kaart f1.—.

Wat mij in dat aardige, keurig net uitgevoerde boekje het meest getroffen heeft is, dat het arboretum van Wageningen slechts 2 H.A. groot is. Bovendien is het het grootste en meest volledige arboretum van Nederland. Dat geeft te denken. Intusschen hebben Prof. Suringar en mej. Baas Becking met die kleine ruimte gewoekerd, want het aantal soorten van boomen en heesters in het boekje aangeduid is zeer aanzienlijk. Ook in het boekje heeft Prof. Suringar met zijn ruimte gewoekerd, want het is verbazend zooveel aardige bijzonderheden van allerlei aard hij in die weinige bladzijden te pas weet te brengen. Wij bevelen dezen gids gaarne aan en hopen, dat hij velen moge geleiden naar het arboretum, waar iedereen vrijen toegang heeft. Maar bovenal hopen wij dat de oppervlakte van het arboretum spoedig vertienvoudigd wordt en als dan de Gids naar rato gedijt, kan Prof. Suringar ons misschien nog verblijden met een volledige Nederlandsche Dendrologie.

JAC. P. TH.

Zelfcorrectie. — Hoe meer dilettant, des te zekerder kenner waant men zichzelf.

Zet liever duizend maal een ?, dan dat ge eenmaal een waarneming als zeker opgeeft, terwijl ge in waarheid twijfelt.

Na kort overleg, heb ik gemeend het volgende te moeten mededeelen aan allen, die notitie genomen hebben van mijn opstellen in de *D. L. N.*, hier en daar te vinden in de laatste vier jaargangen.

1°. De verantwoordelijkheid voor juist geïdentificeerd zijn van het legsel van een *Duinpieper*, gevonden door mijn vriend J. Veerman, op 2 Mei 1915, draag ik hierbij aan hem over en hij wenscht de vondst te schrappen. Ik heb dit nest (zie *D. L. N.* jaarg. XX blz. 411) nooit gezien, daar, niet lang na de vondst, de jongen uitgekomen en daarna uitgehaald waren en het lijkt mij onverantwoordelijk juist herkend zijn der eieren door mijn vriend, die toen pas 1 jaar nesten zocht en van wien men, evenals van mij, als jeugdige dilettanten, foutieve determinatie verwachten mag, op me te nemen. De fout van mij, dit nest te hebben gepubliceerd, is zonder twijfel veel grooter dan die van mijn vriend, de eieren mogelijk verkeerd te hebben gedetermineerd en ik draag dus schande en hoon, en op mij rusten dus mogelijke verwijten, die elk accuraat vogelbestudeerder volledig recht heeft mij te maken. De mogelijke fout van mijn vriend kan zelfs geen fout genoemd worden.

2°. De waarneming van een Kruisbek op 12 November 1916 (*D. L. N.* jaargang XXII afl. 8) haal ik hierbij neer. Ik herkende? dit dier op het geluid, terwijl ik het niet te zien kon krijgen en ik twijfel aan deze waarneming sinds eenigen tijd en durf verantwoordelijkheid voor toenmalig juiste identificatie niet langer dragen.

3°. Achter de waarneming van een Raaf op 22 October 1916 (*D. L. N.* jaarg. XX afl. 8) zet ik vanaf nu een ? Meer dan 2 jaar heb ik in de stellige overtuiging geleefd op 22 October '16 een Raaf te hebben waargenomen in het duin W. van het dorp. Sinds enkele weken ben ik hieraan gaan twijfelen. Eerst zocht ik naar zwakke punten in de waarneming, waarop ik haar kon doen vallen en toen ik die niet vond in mijn dagboek zelf: »en die duidelijk groote krast heel zwaar, zegt »Baoaooo" (oo, niet uitspreken). Een zwaar, somber, laag keelgeluid, (totaal verschillend van dat der kraaien) en nu toch twijfelen blijf, geef ik het dier hierbij, ik